

Peter Hinckelmann Johannes Upm Dike

De Anabaptismo Disputatio Elenctica Decima Quarta, Complectens Sectae Anabaptisticae Errores refutatos in locis De Iudicio, Et Subditorum Officio

Rostochii: Pedanus, 1613

<http://purl.uni-rostock.de/rosdok/ppn737666196>

Druck Freier Zugang

*P. Kinkelmann.
R.M. theol. 1613.*

Collectio de anabaptismo, P. Hinkelmann, Fräses

- 1) W. Mallerii, De SS. scriptura 1613
- 2) D. Duncanus, De Deo trinitate 1613
- 3) N. Waltherii, De Persona Christi 1613
- 4) M. Strubii, De baptismo 1613
- 5) J. Taimmanni, De coena domini 1613
- 6) A. Friderici, De peccato originali 1613
- 7) P. Blankenhagen, De ecclesia 1613
- 8) J. Mulleri, De ministris ecclesie 1613
- 9) J. Sperberii, De ministerio ecclesiastico 1613
- 10) E. Lolepiti, De justificatione 1613
- 11) V. Garmannii, De bonis operibus 1613
- 12) J. von Bülowii, De libertate christiana 1613
- 13) P. Schauringii, De magistratu politico 1613
- 14) J. von Dike, De iudicio 1613
- 15) P. Michael, De conjugio 1613
- 16) D. Westrii, De fine aucto 1613
- 17) G. Machau, De mercatura 1613
- 18) B. Smoldini, De resurrectione 1613

DE ANABAPTISMO
 DISPUTATIO ELENCTICA
 DECIMA QUARTA,
*Complectens Sectæ Anabaptistica Erro-
 res, refutatos in locis*

De
JUDICIO, ET
SUBDITORUM
OFFICIO.

Quam

Divinâ S. S. Spiritus assistente gratiâ,
 Sub Præsidio

M. PETRI HINKELMANNI

Verbi Divini Ministri,

Privatæ scholæ subijcit.

JOANNES vpm Dife Femariensis.

Nonis Julij. Horâ & loco consuetis.

ROSTOCHII

Litteris Joachimi Pedani, Anno 1613.

DE ANABAPTISMO

DISTUTATIO THEOLOGICA

DE ANABAPTISMO

Compendium theologiae anabaptisticae

in qua

de

JUDICIO ET

SEBASTIANO

ORATIO

de

divinae scripturae veritate

et

M. PETRI HINKELMANNI

Collegii Doctoris

theologiae

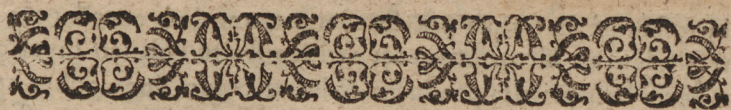
JOHANNIS WILHELMI

de

de

de

de

ΣΥΝΘΕΩ.

DISPUTATIO ANTICATABAPTISTICA
XIV.

DE JUDICIO ET SUBDI-
TORUM OFFICIO
CONTINUATIO.

Vam honorificentissimis elogijs Deus Optimus
Max. Magistratum insignire, eiusq; dignitatem
expresis mandatis, mirificè nobis commendare
voluerit, Pandectæ sacræ testantur; dum suum ad-
æquatam nomen sibi soli competens, titulum nimirum Deorum
(a) (non respectu naturæ sed officij, quod vice Dei in terris qua-
dantenus Magistratus sustinet) eidem assignavit: Sed turpissi-
mis contrâ, & reterrimis κακοδοξίαις hunc ordinem politicum
enervare & penitus, quantum in illis est, convellere non erubu-
erunt πύγκροτοι illi Catabaptistæ, ut præcedenti συζητήσεσι vidi-
mus. Neq; tantum hunc ordinem, sed & suis strophis atq; ma-
chinis moliti sunt antiquare & evertere Leges, Iudicia, causa-
rumq; actiones forenses, tanquam nervum Magistratus, citra
quæ ordo politicus evadebat irritus & planè inefficax. Ut enim
Magistratus in Repub. aliud non est, quam mens in animo, ani-
ma in corpore, gubernator in navi, Sol in Cœlo, teste Iohanne
Caso (b): Sic Leges sunt quasi lingua totius civitatis, & tanquam
norma & anima Reipub. quâ regitur benè, vivitur beatè (c). Tum
etiam Iudicia sunt veluti statera æquitatis, vox legis, omnisq;
contentionis ac litis consummatio, in quibus cardo civitatis
vertitur, justitiæ vis, perfectio & administratio collocatur (d).
Quare nostri muneris est, contra adversarios stare, ne id, quod
hic tentant, in actum deducant, sed ut eorum furores quos am-
bitiosissi-

a) Exod. 23:
23. Deut.
10. 17. Psal.
82. 1. 6.
Et 86. 8.
Et 95. 3.
Et 35. 5.
Et 136. 2.

b) L. 4. Sp. er.
Civ. cap. 15

c) Idem lib.
3. Sp. Civit.
cap. 8.

d) Idem lib.
4. Sp. Civit.
cap. 16.

bitiosissimè hæctenus præ se tulerunt, omninò covellantur & rescindantur. Erroribus itaq; de Magistratu Politico superiori *αυζήτης* in apicum productis, & hæreticorum dogmatibus nervosè refutatis, nostram hanc de iudicio, & subditorum officio subjicientes, ignita jacula veneno fucata, scuto fidei, galeà salutis, gladio Spiritus, qui est verbum Dei, quo: omne *μεθοδεία* Hæreticorum confunduntur, *αὐτὴν ἑω* exstinguemus. Ponimus autem more nostrò Capita hæc duo. I. De Iudicio 2. de Subditorum Officio.

CAPUT PRIMUM.

De iudicio

Error Primus.

Judicijs opus non est.

REFUTATIO.

Sicuti in priori de Magistratu politico, ita & in hoc loco nostri adversarij Anabaptista communem errorem errant: quippe qui ordinem civilem divinitus sancitum, furore verè diabolico non tantum evertere minimè dubitant, sed & adminicula, tanquam hujus ordinis instrumenta, per qua talis status bonà pace conservatur, è medio, quantum in illis est, tollere ausi sunt. Nos contra firmissimis invictissimèq; scriptura testimonijs, exemplis, rationibusq; stipati atq; muniti, eorum opiniones irritas faciemus ac rescindemus.

I. S. S. enim Scriptura ad blasphemum hunc errorem penitus convellendum suppeditat nobis Testimonia, qua iudicia aequè in Novo ac veteri T. exerceri, imò ipsædem opus esse, probant. Deus enim forenses actiones & iudicia politica instituenda non modò jussit, sed & instituta ac servata omninò approbavit in veteri Testamento. *Judices & Magistratus, inquit summus Iudex, constitues in omnibus portis tuis ut judicent populi iusto iudicio* (a) *Et alibi: stabunt ambo, quorum causa est, ante Dominum in conspectu*

(a) Deut. 16.
28. c. 19, 17.
c. 25. 1.
c. 27. 19.

conspetu iudicum. Item Age causam, de qua est controversia inter te & proximum tuum, & secretam alterius noli revelare. Et Christus inquit: Quum vadis cum adversario tuo ad principem in via, da operam liberari ab illo, ne forte trahat te ad iudicem, & iudex tradat te exactori, & exactor mittat te in carcerem; ubi sic argumentor: Ubi res controversae deferuntur ad Principem, Princeps vero ad iudicem, iudex tandem tradit reum & convictum exactori, & ab ipso mittitur in carcerem, ibi profectò peraguntur iudiciorum forensium, accusatoris, accusati, iudicis, &c. actus: At ex Christi assertionem illud verum est: Ergo & hoc. Sic & aliàs S. scriptura, passim ordinem iudiciorum non esse humanam tantum ordinationem, sed divinam astruit.

2. Exempla deinde sat multa in iudicio contententium occurrunt, ex quibus omnino iudicij opus esse probatur. Christus ipse suo exemplo tam illustrare, tam explicationem veram & genuinam de iudicij rectè insituiendis tradere voluit, quando coram Caipha, qui iuxta legem erat iudex, cum minister præter juris ordinem ipsi dedisset alapam, provocat ad legitimi iudicij ordinem (b) Eadem protestationis formam, & Paulus Christi præceptoris & prædecessoris sui vestigijs insistens, suis hostibus responsionem opposuit defensoriam, dum palam Anania iudici jure suo restitit, dicens: Tu sedens iudicas me secundum legem, & contra legem jubes me percuti. Tum quoque jure Romano gaudens, causam suam contra Iudeos, iudicio cum eo contententes, apologiam quadam defendit. Imò cum videret tribunal præsidis à Pontificibus esse corruptum, contra iniustam sententiam etiam legitimi magistratus, est usus subsidio legum, quibus civi Romano jus provocandi ad Casarem concedebatur. Sic legitimus de Naboth, quod Regi vineam sibi vendi postulanti rectè opponens exceptionem ex lege Dei (c), quæ prohibet ne hereditates de tribu ad tribum transferantur, vineam suam contra iniquum regis po-

A 3. statutam

Prov: 10. 91.
Exod: 18. 13:
c. 22. 9.
Levit: 19. 37.
2. Par: 19. 6:
Job: 29. 16:
Psal: 81. 7.
Esa: 16. 17:
Zach: 7. 10.
c. 8. 16.
Luc: 12. 58.
Ioh: 7. 24. 51

) Joh: 18.
23.
c) Act: 23.
3: c: 25. 8. Et
seqq.
3. Reg: 21. 3.

c) Nū: 36. 7.

d) Luc: 18.

7.

stulatum defenderit & jus requisiverit. Sic & vidua ab adversarijs illatam sibi injuriam ad judicem deferit & judicium postulat. (d)

e) Rom: 13.

4.

3. Rationes porro pro necessitate iudiciorum satis praevalidae non desunt. 1. Si enim iudicia exercere non liceret, Christus potius debuisset damnare accusantem; & de deponendo & non usurpando gladio magistratui monita suggerere, quam admonere subditos, ut caverent, ne incurrerent in reprehensionem meritam & animadversionem Magistratuum. At Christus non damnavit accusantem &c. Ergo per cons. Christus nullum iudicium exercendum, vel nullas pro tribunali causas agere prohibuit. 2. Et si haud nefas est agere Magistratum & iudicem, si iudicia sunt, aequa & legitima, si quis recte illis utatur, si magistratus est minister nobis in bonum (e), ex vi & ratione Correlati sequitur iudicio experiri & causas in foro agere minime esse illicitum. 3. Quia probi inter improbos, boni inter malos, hoc nostro exulceratissimo seculo vitam agere coguntur, ubi maxima sceleratorum pars homines religiosos omni injuriarum, fraudum & convitiarum genere proscindit & affligit: Deus sua iudicia legitima extare vult, ex quibus causa dignoscantur & dirimantur, ne injuria & scelera in generis humani societate incrementum sumant, atque sic pii atque innocentes absque defensione opprimantur ac succumbant. 4. Tum & nulla Ecclesia Dei, legitima, in rebus civilibus, iudicijs penitus antiquitatis & abrogatis, diu stare, & rata fixaque, teneri posset. Imò sine ijs nullus ordo civilis, sive sit *μὴν ἀρχὴν*, sive *ἀρχὴν ἀρχόντων*, sive *ἀρχὴν ἐκκλησιαστικῶν*, consisteret, quia legibus & iudicijs cessantibus, cessat & collabascit quilibet ordo vel status politicus, quin & Oeconomicus.

f) in 1. Cor:

6. in idem

cap: in Epi:

4. His subjungimus Patrum testimonia, qui non cōcedunt, iudicia & actiones forenses de foro exterminandas, & quasi in exilium detrudendas esse. 1. Augustinus inquit (f): Terrenas causas examinent, qui exteriorum rerum sapientiam percepserunt,

runt, qui autem spiritualibus donis ditati sunt, terrenis negotijs non debent implicari. Ambrosius: Iudicis non est sine accusatore damnari, quia Dominus Judam, licet esset fur, cum non esset accusatus minime abiecit. Hieronymus: Alienum te à personis omnium redde in iudicio, ac propter justiciam in iudicio pauperem defendas, nec propter gratiam diviti indecenter adstas. Anselmus: Quatuor modis iudicium humanum pervertitur, timore, cupiditate, edo, amore. Cassiodorus: Tam diu iudex dicitur, quam diu & justus putatur, quia nomen, quod ab aequitate sumitur, per superbiam non tenetur. Isidorus: Qui recte iudicat & premium inde remunerationis expectat, fraudem in Deo perpetrat: quia justiciam, quam gratis impartiri debuit, acceptione pecunia vendit. Gregorius: Iudicare dignè de subditis nequeunt, qui in subditorum causis vel odium vel gratiam sequuntur.

Error secundus.

Non licet Christianis in Iudicio contendere.

REFUTATIO.

Quanta furoris vi & dementia impetu in ecclesiã hæc tenus insultarint fanatici homines, nemini nostrum est dubium, dum Thesi ab ipsis ademptã, hypothesein foras propellere conantur, id est, ordine politico amoto, iudicia, leges, actionesq; forenses de medio tollere, & ita sub perfectionis colore orbem Christianum in tenebris confundere nituntur. Sed cum prius de Magistratus, in priori συζητήσας, ac posterius, de legum ac iudiciorum necessitate, in præcedentis erroris refutatione, sat apodicticè sit demonstratum: facilis erit ad hanc questionem responsio: Num homini Christiano liceat, ac sine acrimoniã animi & odio sui Antagonistæ in foro litigare possit aut debeat?

I. Ad primum questionis membrum; an videlicet homini Christiano liceat in iudicio contendere? affirmativè respondendum esse S. S. litera nos edocent: (a) Dum eũ, inter quos fuerit

causa.

ad Damas:
de similitu-
dine mundi

In Epist:

In moral:

D: Schluf-
felb: Ibid:
fol: 361

(a) Deut: 19:
17. cap: 29.

ec. 27. 19.
Ierc: 22. 3.
Mal. 3. 5.
Amos 5. 15:

causa, interpellare iudices & coram ijs stare ambobus concedunt, ut iusto iustitia palma detur, impius vero impietatis condemnatur; eiq; reddatur, ut fratri suo facere cogitarit, ut auferatur malum de populo Dei. Unde & tam non in iudicio contendere etiam ad orbes, viduis, & pupillis denegat, Deus ut potius maledictum est iudicem pronunciet, qui vel ijs iudicium denegat, vel pervincat. Itaq; jubet iudicio subvenire oppresso, ac defendere viduam ac pupillum; constituere iudicium in porta: iudicium verum iudicare. &c. Quae & alia his consimilia dicta in priori nostrae disputationis classe satis abunde à nobis prolata, una cū exemplis huc etiam commodè referri possunt, quibus probari potest: Christianis in foro litigare concessum esse.

2. Id quod & ex duplici fine, malo & bono satis affatim constat: malo; si concessum haud sit. Sublati enim ex foro Magistratu, iudicis causarūq; actionibus; omnis iusticia veritas & defensio exularet, grandia facinora, rapinae, cades & alia maleficia ultrò citroq; grassarentur, & nemo bonam pacem suas possessiones tenere posset; innocentes & inferiores ab impijs & potentibus opprimerentur, imò omnia imperia & loca à G. & Cyclopica quaedam barbarie affatim scaterent, nec finis esset calamitatum.

3. Finis verò bonus iudiciorum, ijsdem homines carere non posse, sed uti debere monet, qui est multiplex 1. ut altercantium disceptationibus veritas eliciatur. 2. Disciplina externa observetur. 3. Publica tranquillitas floreat, pax in Republ. vigeat, emendatio proximi redintegretur, concordia rectius ac firmitus cum proximo servetur. 4. Audita legum & iudicis sententia, amor iusticia restauretur. 5. Et deniq; Deo gloria, honos, & decus ascribatur, cui soli honor debetur, quod sit defensor, largitor, & conservator vitae, honorum, & existimationis, qui ordinem iudiciorum instituit pijs in bonum, malis verò ad vindictam malefactorum. His testimonijs S. S. scripturae & rationibus observatis, stat illa immota & inviolata sententia: Licet re homi-

re homini Christiano in foro legitimè contendere.

4. Ad alterum questionis membrum: An homo verè Christianus sine acerbitate, odio, malevolentia, conuitijs, cum adversario secum altercante, causas litium agere possit? Respondemus: Dubium quidem non esse, plerasq; contentiones in foro ex impatientia, odio, & similibus pravis affectibus oriri, cum litigans quarit non tam sui defensionem, quam adversarij ignominiam, & lites suscipit, vel studio nocendi, vel libidine quâdam vixandi, vel ut animo à vindictâ non alieno factis fiat: Quæ lites etsi cum iudicijs ac legibus commisceantur, ab illis tamen tanquam legitimis causis divinitus datis non proficiuntur, sed ab hominum vitio & perversitate: Quare easdem etiam cum adversarijs sine acerbitate & malevolentia suscipi haud posse constat. Contrâ verò, hisce sanatis, quando pacis, veritatis, charitatis conservanda gratia, actiones suscipiuntur: sine odio & conuitijs cum adversario suo homo Christianus causas litium agere potest. Talis enim conditio contentionum secundum D. Philippum Melanth. multas in benè moratis virtutes complectitur. Cum bona mens litigans, subiiciat se legibus, iudicijs, ac Magistratibus. Et D. Lutherus ait: Non vindictam quarit litigans, privatam, quæ prohibita est, sed publicam, quæ & instituta & mandata à Deo tibi in bonum.

5. Falsò vero illi Aristarchi coram iudicio causas disceptare simpliciter putant esse prohibitum, dum nonnulla scriptura dicta (b) in sensum detorquent alienissimum & improbissimum, quasi ijs Christus planè iudicia instituenda esse vetuerit, neminiq; concesserit, in foro iudicio experiri. Dicta enim illa à nostris Antagonistis mota, perspicuè loquuntur de malo iniuriarum, de ultione & vindictâ privatâ, ut homo Christianus ad ignoscendum quam ad vindicandum sit promptior & alacrior.

6. Ad dictum verò Pauli quod attinet, quo se palmarium reperisse autumant; etsi demum eum expresse & palam suos

B

Corin.

b) Matt. 7.
40. Luc. 6.
29. 30. cap:
12. 13. 14

Corinthios de nonnullis judicijs inter eos exercendis increpasse
 & redarguisse, quando sic ait (c) Jam omninò delictum est in
 vobis, quod judicia vel lites habeis inter vos. Cur non potius
 injuriam patimini? &c. q. d. Sunt omninò quadam causa, &
 quidem contentiones leves, quæ duntaxat victum concernunt,
 ubi satius esse arbitror, patienter quasdam injurias ferre ac de-
 vorare, & potius Deo rem totam commendare, quam de eis ad-
 modum minimis coram judicio politico, cum majori dispendio
 suarum rerum & aliorum tadio ac molestiâ disceptare: tamen
 non contradicit Apostolus nostra vera & Orthodoxa sententia,
 quasi agere causam in foro, quærere finem controversiarum a-
 pud magistratum simpliciter esse peccatum assereret, & univer-
 saliter omnia judicia constituenda & exercenda reprehenderet
 & damnavet, sed quod primò ob res sæpe aniles & frivolas, aut
 certè compositu faciles, protinus ad odiosam illam litigandi rati-
 onem descenderent, & sine ullâ patientiâ & condonatione litum
 fratribus intenderent. 2. Frequentem judicarium strepitum,
 aut nimias forenses contentiones minùs decere hominem Chri-
 stianum, Paulus hic probat. 3. Et quod lites suas infideli magi-
 stratui proponendo, doctrinam ipsam Evangelij non sine magno
 scandalo hostium infidelium ludibrio cavilliq; exponere mallit,
 quàm coram probis ac bonis viris in Ecclesia rem prius cognosci,
 ut eo melius contentiones istas minùs necessarias inter sese pos-
 sint componere, reprehendit. 4. Deniq; quia in judicijs peccata
 Christianorum ingenti cum offendiculo coram infidelibus mani-
 festa reddebantur, & ita ecclesia obtrectatoribus occasio, quam
 aliàs quærebant, præbebatur, ut scilicet specie aliquâ pios Chri-
 stianos in vexationem detrudere, & tandem suppressere possent,
 potius injuriam pati, quam per Magistratum ulcisci vult Apo-
 stolus.

Error Tertius.

Thomas
Mantzer.

Ius dicendum in Repub. ex Revelationibus, & ex Bi-
 blijs hoc est juxta leges Mosaicas. REFU:

REFUTATIO.

Idem olim Carolstadio, duci & coriphæo Anabaptistarum visum fuit, etiamnum in Cinglianorum scholis suos habenti assensus: (a) qui omnes leges ab Ethnicis fixas damnabat, contendens jus in foro ex Moyse dicendum esse. Et inde prærogative ejus sententiam eandem foverunt, asserere non reformidantes: Leges forenses Mosaicæ omnes in usum politiarum Christianarum post liminio reducendas esse: Quod jam tantum (cùm de revelationibus, quarum error mentionem facit, superius (b) satis actum) illis sic abire non permittemus.

I. Nam Christianos ad leges forenses Mosaicæ in N. T. non modò non amplius alligatos, sed & jus dicendum esse in Republ. ex imperialibus & alijs presentibus nostratum Magistratum legibus (uti Confessio Augustana loquitur (c) satis superque ex S. S. Scriptura evinci atq; elici potest. Quod enim ad primum, nos nimirum non esse amplius sub N. T. ad leges forenses Mosaicæ alligatos, hisce S. S. scripturæ dictis probatur. Christus inquit (d.) omnes Prophetæ & lex usq; ad Iohannem. Et Apostolus Christum medium parietem maceræ solvisse, legemq; mandatorum in decretis sitam evacuassee, scribens, abrogationem legum Mosaicarum etiam forensium notare vult. Quam & haud obscure hisce Testamenti sui verbis Patriarcha Iacob indicare voluit, inquiens. Non auferetur sceptrum de Iuda, neq; legislator de medio populi eius, donec veniat Siloh. Hoc ergò adveniente, sequitur, legislatorem in Iuda cessasse, & nullas leges præscripsisse. Id quod & concilium Hierosolymitanum hoc decreto suo comprobatur: visum est Spiritui S. & nobis, nihil ultra imponere vobis oneris quam hæc necessaria: ut abstineatis vos ab immolatis Simulachrorum & sanguine, & suffocato, & fornicatione: a quibus custodientes vos ipsos benè agitis. Quo decreto suo Apostoli ab omni Mosaico gravamine gentes vindicantes, legem illis imponi penitus vetant.

a) Philippus Melanthe in Epist. ad Mycon.

b) Disput. 1. c. 1. Et: 5. 6.

c) Art. 16. de trad: hum. vel de ordin. politic.

d) Matt: 11. 13. Eph: 2. 14. 15. Gen. 49. 10. Act. 15. 28. 29.

2. Quod & probant & illustant egregia Ethnicorum exempla, quibus conversis, vergente ac stante politia Iudaica, leges Mosaiica non impositae sunt, sed potius leges fore retinuerunt, quales fuerunt Nabuchodonosor, Cyrus, Darius, Ninivita, & horum similes. Sic neq; cateris gentibus, temporibus Apostolorum conversis, non tantum non mandatas eas leges Mosaiicas, sed etiam prohibitas legimus. Quo magis itaq; Christo adventante, abrogata, eo minus quoq; hoc tempore illis obligati & obstricti nos tenemur.

3. Et sane licet leges caremoniales & forenses tantum ad politia Mosaiica constitutionem tradita, quoad genus seu morale & naturale in N.T. adhuc manserint, jam dudum tamen illas, secundum speciem seu circumstantias cum tota politia Mosaiica extinctas & abrogatas esse, hinc colligere promptum atq; manifestum est: quoniam sic erant comparatae, ut externa essent ymagines & populi circumcisi, ex quo Messias nascendus expectaretur; & pleraq; ad unum & solum populum Israeliticum erant directae, & ad terra Chananaea circumstantias, lociq; conditionem adaequata, non ut essent perpetua, sed ut ad certum tempus durarent, qua alias extra eius regionis parietia neutiquam observari possent. Cuiusmodi sunt, qua de distinctione tribuum, de Levitarum decimis &c. tractant, & plures alia, qua vel in usum revocari non possunt, quia nec ad nostra tempora, aut nostrorum hominum captum vel ingenia quadrant; vel non debent etiam revocari, ut lex (c) de muliere nubente post mortem defuncti fratris fratris superstiti. Unde illarum promulgationi ista conditio fuit adiecta: In familijs vestris, & in cognationibus vestris.

4. Alteram; ius nimirum dicendum esse in Repub. ex imperialibus & alijs municipalium magistratuum legibus, ijsq; obtemperandum esse, satis superq; etiam ex sacris demonstrari potest. Quando enim Apostolus inquit (f): Omnis anima potestatibus supereminentibus subdita sit. Item: necessitate subditi estote non solum

c) Deut. 17. 5
Gen. 38. 8.
Mat. 22. 24

f) Rom. 13.
17. Tit. 2. 1.
1. Pet. 2. 13.

solam propter iram, sed etiam propter conscientiam. Et cum jubet Titam admonere suos, ut principibus & potestatibus subditi sint, dictoq; obediatis: vult ut omnes Christiani, cujuscunq; tandem ordinis ac dignitatis, legibus ac statutis à civili suo Magistratu conditis, dum modo ea, quas in sua quicq; repub. sancit Magistratus, legi divina & natura consentanea sint, se submittant: atq; hac imperatâ subiectione omnes leges imperiales ac municipales legitimas confirmat. Quod & ex D. Petri mandato constat, qua jubet, ut omni humana & nra ordinationi, auctoritate humana sancita subiecti simus.

s. Porro legibus gentium & constitutionibus municipalibus in foro nostro uti, licitum esse probatur hisce rationibus. 1. Quia Evangelium nō abolet politias, teste Augustinâ confessione (g). 2. Et leges Mosaica civiles ad unum populū determinata, ut dictum, ferme expirarunt, in quarum locū leges municipales & jus Romanum surrogatum est. 3. Quia jus Romanum in S. S. Scripturâ fundatum, & ex eâ extractum, omninō divino juri ad normam & perpendicularum tūm usus, tūm efficacia vel argumenti respondet, & è diametro alterum alteri oppositum nusquam videtur. 4. Tūm & S. S. Scriptura jubet, ratio postulat, aequitas suadet, consensus probat, ut propter Magistratus auctoritatem à Deo concessam, ei à nobis obedientia meritissimè debeatur.

CAPUT SECUNDUM.

De Subditorum Officio.

Error Primus.

Subditi non debent impijs Magistratibus obtemperare.

REFUTATIO.

Substratis ac examinatis materijs, tūm de RE tūm de Personis Magistratuum in antecedenti Disputatione, & precedenti capite, quibus Antagonista planè sunt convulsi. Superest iam,

§) Art. 16.

Thomas
Munzer

ut officium ac obedientiam subditorum erga Magistratum tam
pium, quam impium cum Deo explicemus & excutiamus.

a) Rom. 13.
1.7. Prou. 24
21. 1. Pet. 13
17.

b) 1. Tim. 2.
1. 2.

c) Matt. 22.
21. Ioh. 19. 11
Rom. 13. 1.

d) Matt. 17.
27. A&: 13.7

1. Quae obedientia partim in interiore cordis affectu, partim
in officijs externis, consistere videtur. Ad illum, cordis affectum,
requiritur & φιλαυθγῶνια Dei in bono, & νουσία tanquam
flagellum ejusdem in malo, (a) in utroq; S. S. Scriptura insigni-
ter nobis mandat, ut Magistratui reverentiam exhibeamus, &
de illo honorificè sentiamus, & tanquam patrem patriæ honore
prosequamur. Ad hæc, officia externa, pertinent & res merè ci-
viles, ut vectigalia ac tributa; & in sacris conventibus oratio-
nes, gratiarumq; actiones pro regibus & omnibus illis, qui in
eminentiore loco constituti sunt, (b) & cum primis vel pro impijs
ut Deus eius animum immutare velit, ut vitam atq; mores su-
os juxta normam, & amissim Decalogi rectè dirigat, vel si no-
lit animum, à sua tyrannide & impietate deflectere, contra il-
lum, ut Deus tyrannidem eius coercere atq; à Christi ovili, quod
est Ecclesia, auertere dignetur,

2. Hinc non improbat Christus, sed magis confirmat. Ethni-
ci, id est, impij Magistratus officium, dum dare jubet Casari qua
sunt Casari (c): & Pilato quoq; nimium sibi tribuèti, suggerit, su-
am potestatem cœlitus illi datam esse. Sicut itaq; pius Magistratus
est persona à Deo ordinata, ita & de impio & profano Magistratu
idem accipi & concludi potest. Id quod & Apostolus docet, dum
inquit: non est potestas nisi à Deo. Propter idem itaq; divinum
officium, quod impius cum pio Magistratu gerit, subditi non mi-
nus illi quam huic obedire tenentur, sed ita tamen, ut cum Augu-
stino rectè distinguant Dominum æternum à Domino temporali,
& Deo magis quam hominibus obtemperent.

3. Tum & Christus & sancti Dei homines, quorum actio no-
stra haud immeritò esse debet institutio, Romano jure freti, &
firmiter nixi non reformidarunt, iuxta normam & regulam
Ethnicorum statutorum vitam suam instituire, (d) Christus
enim

sus enim pro se & Petro magistratui didrachma persolvit. Et
 Paulus Sergium Proconsulem jure Romano utentem non redar-
 guit. Quin & ipse privilegij & ἀπαρτία ad jus Casareum ap-
 pellandi in propatulo defunctus est, atq; coram Feslo ad tribunal
 Casari stare & judicari voluit. Johannes Baptista militiam Ro-
 manam approbavit: cui & præsuerunt illi centuriones, quorum
 fides in sacris describitur, & insigni elogio depradicatur. Idem
 quoq; legitur de Æthiope Eunuchō, qui ad fidem conversus
 Christianam, eam strenuè confitens, non tamen legibus Masaicis
 se subijcere, sed potius Candaces Regina Æthiopum præfectus
 manere voluit. Quin & Iudæi tempore captivitatis Babylonica
 ante Christi adventum Magistratus peregrini & Idololatriæ le-
 gibus sese submittere cogebantur, imò jubebantur quod & Da-
 nielem cum socijs ultrò fecisse legitur. Quanto magis ergo nos
 presentium Magistratum Christianorum legibus subjectos es-
 se decet.

4. Subditi itaq; impij quoq; Magistratui obedire tenentur, li-
 cet, quatenus ejusmodi est, non sit à Deo, qui est boni autor &
 fons bonitatis, æquè tamen gubernacula tenet & habet à Deo, at-
 què pius Magistratus, & ex æquo ad ordinationem Dei pertinet,
 cui resistere nefas est, non quidem solum propter iram & metum
 pœna, sed propter conscientiam, qua inobedentiâ violata Dei
 ordinationis rea fit, & meretur iram Dei (e), exceptis eiu-
 modi rebus, quæ legi Dei dissentanea sunt, in quibus non parere illis
 licet, quia illius potestas est litimata & circumscripta certis le-
 gibus, & non indefinita: at tamen non Magistratui seditiosè rebel-
 lare, & ita magnas turbas ac seditiones contra illum movere
 debent subditi, quia omnis seditio est periculosa, & nunquam im-
 punita manet (f). Quando itaq; iniqua à subditis exigit, & in-
 justa onera illis imponit, & ita modum sui officij excedit Magi-
 stratus, non tamen datur subditis facultas, neq; causa justa se-
 ditiosè se opponendi, sed potius illa iniqua & injusta onera ferre
 coguntur.

cap: 16. 37.
 c. 22. 25.
 c. 25. 10.
 Luc: 3. 14.
 Matt: 8. 5.
 Luc: 7. 1.
 Act: 10. 1. 2.
 c. 8. 27. Ier.
 25. 11. c. 27. 8.
 12. c. 29. 7.
 Dan: 1. 19.
 10. c. 2. 48.
 49. c. 6. 3. 29.

e) Ier. 27. 8.

f) Num: 16.
 31. 2. Sam.
 18. 9. c. 20. 27
 1. Reg. 2. 41
 42. c. 16. 18.
 2. Reg. 42.
 20. Act: 5. 36

g) in quaest:
V. & N. T.
9. 35.

h) De verbo
Domini
adum Mat.
serm. 6.

vide Enchir
M. Luc: O-
fiand. cont.
Anab. c. 10.
9. 1.

a) Deut. 20. 1

b) Matt. 22.
21.

5. Concludimus auctoritate Augustini: Qui quamdiu, inquit, in ea traditione Magistratus est, scilicet ordinis, in quo positus est à Deo, honorandus est, si non propter se, tamen propter ordinem. Idem. Hinc est, quod gentilem in potestate positum, honorificamus, licet ipse indignus sit, qui Dei ordinationem tenens, gratias agit Diabolo. Potestas enim exigit, quia meretur honorem. (g) Idem: Si aliud imperator, & aliud Deus; quid iudicatum? Solve tributum, esto mihi in obsequium. Rectè quidem, sed non in idolo; in idolo prohibes, quis prohibet? major potestas, da veniam, tu carcerem, ille gehennam minatur. (h)

Error secundus.

Homo Christianus à Magistratu ad arma vocatus, militare non potest.

REFUTATIO.

Illud hoc errore Anabaptista intendunt, dum subditis à Magistratu ad arma vocatis, parere interdicit, ut sic in proposito suo Magistratum invadendi ac opprimendi magis pergere, ac minus resistentia habere possint. Cum autem Error hic cum ultimo prioris disputationis, quò Magistratui bello interdicit, quasi unam buccinam inflans, & penè hysdem rationum propugnaculis convelli possit, paucissimis tantum delibare eum libet.

I. Milites bonos & optimos quosq; Christianos ad bellum gerendum accitos, Deo Opt: Max: tanquam summo imperatori & belligero prestantissimo, cui primò per suum Chiliarcham Moysen belli gerendi peritiam ac modum (a) prescribere placuit, non displicere, probatur dicto Christi iubentis, (b) dare Casari, quæ sunt Casari: quò significatum voluit, quia Magistratus legitimi & ordinarij officium sit, ut pro cultu DEI & religione Christianà ac subditorum pace & salute conservandâ acerrimè pugnet, citra verò bellandi actiones id fieri non possit, optimum quemq; Christianum, salvâ salutis anchorâ, militia opera exercere, & iubente suo Magistratu, arma capere posse ac debere.

Idem

Idem quoque omnibus illis supra notatis dicitur, quibus obedientia debita Magistratui precipitur probari potest.

2. Tum & exempla S.S. Scripturae quam plurima errori contrariantur (c). Mose enim ex mandato Domini filijs Levi precipienti, ut praecingerent se ense ad interimendum proximum suum, eisdem obtemperasse legitimus. Sic etiam servi Abrahami ad mandatum Domini armata manu captum Lotum ex manibus Regis Sodomorum liberarunt. Sic electi viri a Iosua ex mandato Moysi, egressi sunt ad pugnam contra Amalekitas. Sic armati viri ad pugnam, a Mose secundum verbum Domini, pugnarunt contra Midianitas. Sic tota Israelitarum multitudo Ducem Iosua sequens terram Chananaan debellatis & extrusis incolis occupavit. Et Israelitas, ludicibus a Deo excitatis, ut liberarent eos de manibus hostium suorum, arma imperantibus, paratos fuisse, ad se in libertatem vindicandum, totus liber Iudicum testatur. Quemadmodum & omnes libri Regum, πνευματικων, Machabeorum &c. hanc obedientiam Regibus & Ducibus bella legitima indicentibus, a suis subditis praestitam fuisse tradunt. Qui non tantum nunquam propterea reprehensi, sed maximam partem a Deo id facere iussi sunt.

3. Quin & Christus (d) Centurionem illum, qui se sub potestate constitutum dixit habere & sub se milites admodum dicto obedientes, non propterea reprehendit, sed potius suam fidem omnium Israelitarum fidei longè praetulit, & sic suavis suorumque, quam in militia praestiterunt obedientiam, approbavit. Sic & modum belligerandi militibus praescribit Baptista Iohannes, quando ait neminem concutatis, nulli calumniam faciatis, contenti esto stipendijs vestris: quibus verbis vitare vult vitia militum, rapinas, concussiones, injurias, quae solent innocentibus inferre, vi aut fraude, vel in persona, vel in bonis: Non verò ipsum vitæ genus improbat, quod non fecisset, si impium aut injustum, stipendio militare iudicasset. Et centurio cohortis Italicae in suo vitæ genere, cum tota domo praedicatur religiosus, & Deum timens, nec ab Apostolo Petro, qui post conversionem & perceptum baptismum aliquot diebus apud eum mansit, propterea, quod nomen militiae dixerat, reprehensus legitur.

4. Denique notatu digna Patrum suffragia, quod stipendijs vivere liceat. Augustinus, militare non est, inquit, peccatum, sed propter praedam militare est peccatum, ideo quadam providentiâ militibus stipendia constituta sunt, modum sumptus queritur, prada graesetur. Idem (e) apud veros Dei cultores

c) Exod. 32.
27. Gen. 14.
14. Exod. 17.
9. 10. Num.
31. 3. 7. Job. 1
14. 16. c. 3. 16
c. 14. 11.

d) Matt. 8. 9.
Luc. 3. 14.
Act. 18. 1. 48

in lib. de
verb. Domini

etiam

etiam bella parata sunt, quæ non cupiditate aut crudelitate, sed pacis studio geruntur, mali coercuntur & boni sublevantur. Casiodorus: Ars bellandi, si non præluditur, quam fuerit necessaria, non habetur. Discat ergo miles ocio, quod persicere possit in bello. Vegetius: Iuventus, cui defensio provinciarum, cui bellorum est committenda fortuna, & genere, si copia suppetat, & moribus debet excellere. Idem. Nihil neq; firmitus, neq; felicius, neq; laudabilius est Republicâ, in qua abundant milites eruditi.

Error Tertius.

D. Schlufs:
cat. Hær:
lib. 12. f. 708.

Renati & credentes in Christum non tenentur amplius servire, aut dicimas & census annuos persolvere.

REFUTATIO.

Duo continetur in hoc errore mēbra. 1. Renatos ab omni servitute erga Magistratum esse immunes, quia credant in Christum; iuxta dictum Christi perperam ab ipsis intellectum: (a) Si vos filius liberavit, verè liberi estis. 2. Reditus annuos, aut decimas Magistratui persolvere eosdem non teneri. Nos singula carptim refutabimus.

a) Ioh: 8. 36.

b) Mat: 6. 24.

c. 24. 45. c.

25. 14. Luc.

10. 12. Eph.

6. 5. Col: 3.

22. Tit. 2. 9.

1. Tim. 6. 1.

1. Pet: 2. 18.

c) Gen. 39. 8.

c. 24. 10. 12.

Mat: 17. 27.

1. Quod itaq; ad primum; præter illa dicta de subditorum obedientia magistratui suo ex mandato & debito præstanda, superius notata, insuper plurâ alia tum in V. quæ consulto præterimus, tum præsertim in N. T. servorum statum & conditionem describentia occurrunt (b). Christus enim aliquoties similitudinibus, de servis sumptis in suis concionibus, eorum: certè officium describere ac confirmare voluit. Tum & illud mandatum, ut servi obediant dominis carnalibus, non tantum æquis, sed & discipulis: cum timore & tremore, in simplicitate cordis, sicut Christo & Domino, & non hominibus &c, subinde ab Apostolo Paulo repetiturum; & D. Petro inculcatum legimus. Unde contra errorem renatos & credentes non tantum bonâ conscientia posse, sed & debere ac teneri officio servorum fungi, concluditur.

2. Quod & dicunt nobis exempla sacrarum literarum (c): Iosephi, qui fuit verè renatus & omnem suam fiduciam in Deo collocavit, & liber à suo patre

patre libero pronuntiatus, & tamen post venditionem & captivitatem Regi
 Aegypto servire non recusavit. Eleazari, qui quoque in semen Abrahamæ pro-
 missum vere credidit, & tamen in Abrahami Domini sui manibus ac dominio
 esse nullus dubitavit. Sic & Christus servator noster, qui est liberrimus,
 à quo omnis nostra libertas pender, suamque fulcrum habet, non tamen ipse cum
 Petro renato jugum servitutis Capernaicæ excussit, imò de se ipso affirmare
 non dubitavit, se non venisse, ut sibi ministraretur, sed ut ipse ministraret,
 undè & seipsum ministrum appellat, quem & lotionem pedum reipsa egit. Sic
 de Centurionibus legimus, quod pios, Deum timentes, ac dicto obedientes, ser-
 vos habuerint.

3. Dictum verò Christi, tum & alia de libertate Christiana quod attinet,
 dum ea adversarij male ad suum sensum detorquent, ludunt vocabulo Liber-
 tatis Christianæ, quam consistere scimus in tribus hisce gradibus. 1. Est
 libertas à servitute peccati, à qua Christus nos vindicavit; quippe qui liberati
 sumus à peccato, serui facti sumus justitiæ (d). Ad quam Christi dictum
 paulò antè à nobis allegatum, referri debere, σὺν ἑτέροις textus ostendit. 2.
 Consistit in liberatione à torâ lege & politia Mosaica, de qua Christus loquitur,
 inquiens: Lex & Propheta usque ad Iohannem. 3. Intelligenda illa li-
 bertas de liberatione à servitute traditionum humanarum, à quibus sumus
 liberi (e). Perperam itaque ratiocinantur Antaganiæ à Spirituali & Christiana
 nâ, ad libertatem civilem vel carnalem, qua mancipium à Domino suo
 manu mittitur.

4. Alterum deinde membrum erroris, quo negant census annuos Magi-
 stratui teneri subditos dare, vel unico hoc Christi, ad interrogatum discipu-
 lorum: Phariseorum cum Herodianis, an liceat censum dare Cesari an non?
 responso Cathgoricè ad interrogatum accommodato, cui membrum illud
 erroris Νομιστὴν δὲ ἡν. repugnat, prorsus annihilatur (f): Date Cesari, quæ sunt
 Cesaris; scilicet non tantum omnia illa, quæ subditi Magistratui suo debent,
 complectens, sed maxime ad propositam interrogationem in ipsum censum
 dandum, digitum quasi intendens. Cui addimus illud Apostoli: Ideo &
 tributa præstatis. Ministri enim Dei sunt, in hoc ipsum servientes. Reddite
 ergò omnibus debita: cui tributum, tributum; cui vectigal, vectigal.

5. Insuper exempla nobis imitanda, quæ immunitatem à censu Magi-
 stratui dando in errore promissam, nobis non permittunt, proponuntur (g).
 Christus enim pro se & Petro solvit tributum, cum non teneretur, sed ob cau-
 sam

c. 20. 28.
 Luc. 22. 27.
 Ioh. 13. 5.
 Matt. 8. 5. 9.
 Ioh. 4. 51.
 Act. 10. 20.

d) Rom. 6. 18
 Matt. 11. 13
 Gal. 5. 1.

e) Esa. 29. 13
 Matt. 15. 9.
 Col. 2. 8. 22.

f) Mat. 22. 6.
 Rom. 13. 7.

g) Matt. 17.
 25. 26. 27.
 Luc. 2. 1. 2.
 Gen. 14. 20.

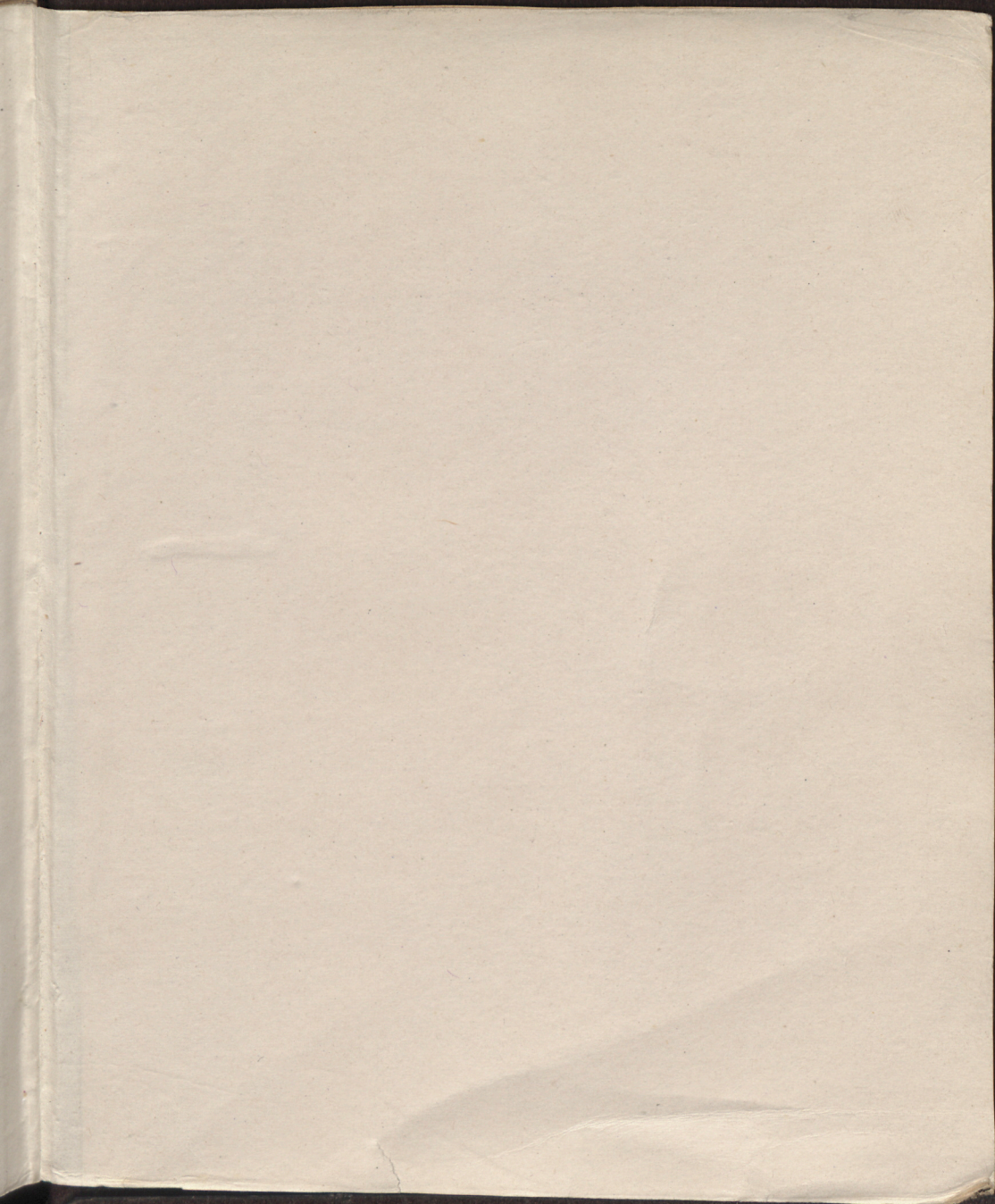
sam indicat am Petro; ne scandalizemus eos: quò exemplum nobis relinqueret ipse, quid nos quantumvis suos liberos, attamen ratione civilis obligationis minime liberos, ad evitandum scandalum, facere velit. Sic & de Iosepho & Maria legimus, quod edito Caesaris, quantumvis primo, de profuturis nominibus Israelitarum, & exigendo ab ijs tributo, obedire minime detrectaverint. Sic Abraham decimas de omnibus suis bonis dedit Melchizedcho. Et de regibus sùm Israël, tum Iudæ passim legimus, quod tributarij exterorum Monarcharum facti sint.

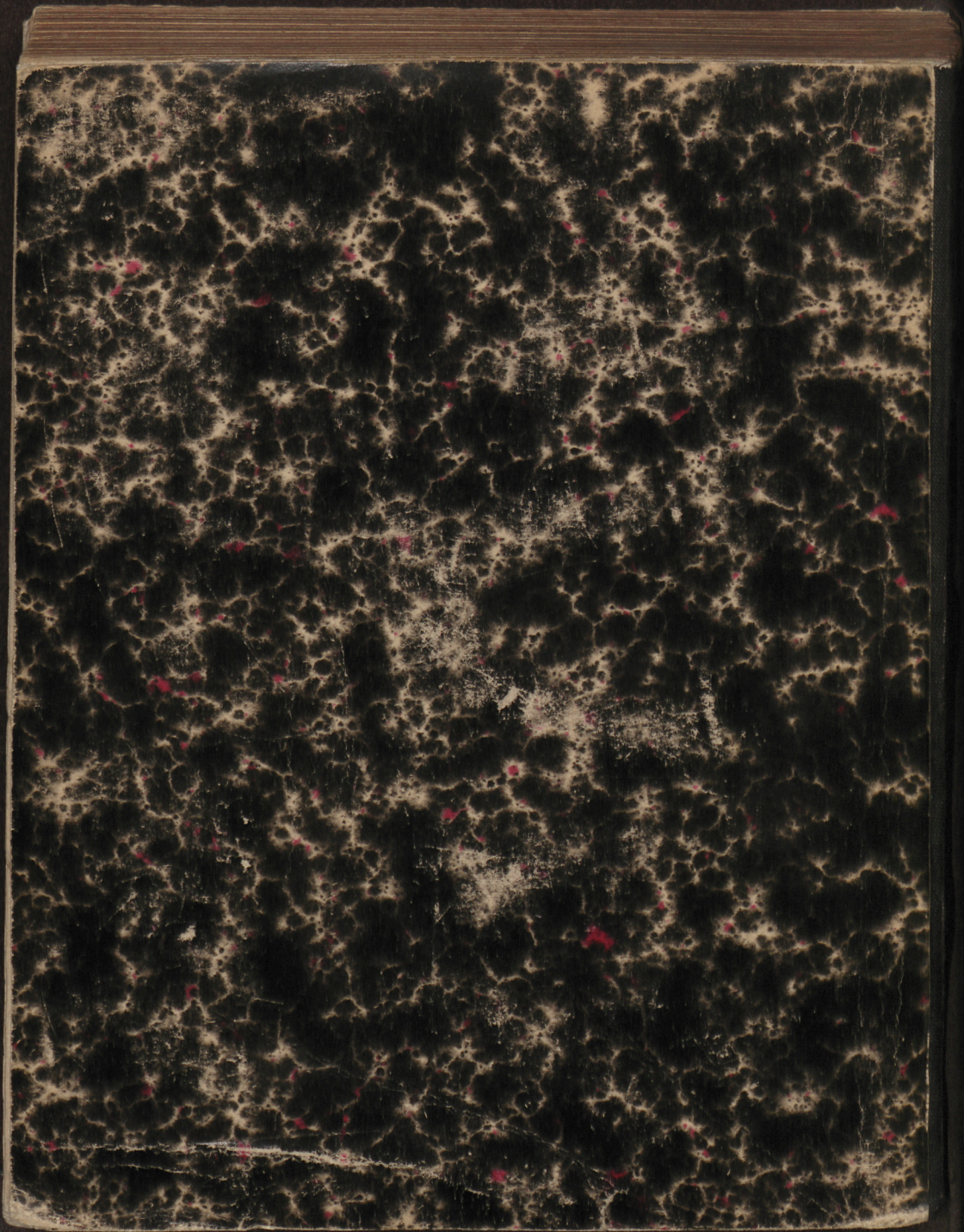
1. Pet. 2. 13

6. Rationes deniq; pro censu ac tributo Magistratus dando hæc redduntur motari possunt. 1. Petrus jubet, omni divine ordinationi (h) obedire: Ac exactiones ac tributa sunt etiam à Magistratu ordinata: Ergò. 2. Ex natura correlati; si obedire ac servire Magistratui, ut ante probatum, tenentur subditi, etiam in persolvendis impositis tributis reluctari minime debent. 3. Præsertim cum illa vel maxime ad gubernationem requirantur, utpote sine quibus eadem aut geri aut subsistere minime posset. 4. Tunc quoq; quia eorum (tributorum) persolutorum utilitas, vel maxima in subditos redundet, dum ijs ceu nervis, secundum Ciceronem & Alpiantum, Reipublicæ, eiusdem pax & tranquillitas conservetur, boni defendantur ac mali coercantur. Et. Equum itaq; & justum est, ut pro tanto Magistratus beneficio, exiguam tributi porciunculam subditi rependant. 5. Unde si aliquod commodum Magistratus quoq; sentiat, secundum illud Christi dignus operarius mercede (i): eodem quoq; pro sua opera ac summis, que in gubernatione illi devoranda sunt, molestijs, omnino dignus censendus est.

1. Mai. 10. 10

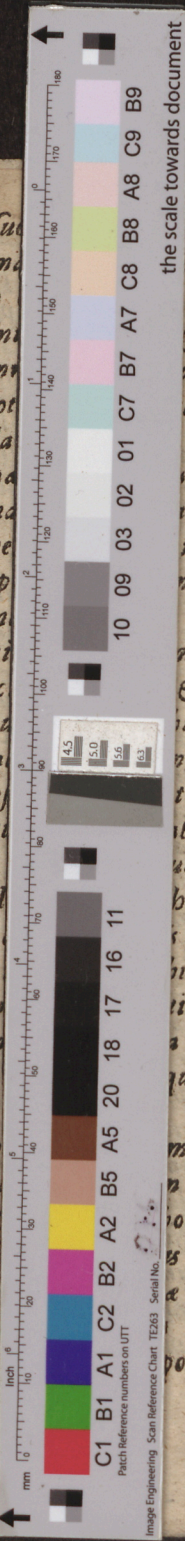

praesenti hoc errore pronunciet, qui & olim sui
auctores partim propagatores in Ecclesia
Originem Alexandrina Ecclesia antisitem
Palestinâs; nunc iterum resuscitatur à nonni
rum in proscenium educitur, palliatur, com
impj hujus dogmatis absurditas eò magis innot
literarum & rationum stateram examinanda

1. Contrariantur illi scriptura dicta ea, quae
diabolorum & hominum damnatorum aeterna
desituras esse perspicue confirmant(a): quae ve
morientem asserunt: Iram Dei mansuram sup
esse ignem inexstingvibilem, interitum aetern
ternum, iudicium sine misericordia, pronunciat
extremo die abiecturum maledictos in supplic
Quod si itaq; homines damnati usq; in aeterna
lumen & Diaboli in secula seculorum crucia
tandem erunt salvandi, aut quis finis penis ipj
Nôq; est, ut quis cavilletur, vocabulum aetern
lutam sine fine perpetuitatem, sed periodicam
temporis limitatam diuturnitatem denotare. I
quaestioni accommodari non potest: siquidem
quam convincietur, quod paena damnatorum
ra sint, sed potius constat, nullam mutatione
summi iudicis, quo ad statum rerum, futuram
aeternum, simpliciter in propria significatione
quid assumitur, pro figmento reputamus.

2. Deinde & rationes contra prodigiosum h
tant. 1. Quia damnatorum peccata mortali
temporalia violant & contempnunt aeternum &
videlicet Deum, & aeternam vitam; iustissime
aeternis paenis puniuntur. Cum enim duplex sit
cundum intentionem acerbitatis, & secundum

- 2) Esa. 66. 24
- Ioh. 3. 36.
- Matt. 3. 12.
- 2. Thes. 1. 9.
- Hebrae. 6. 2.
- Jacob. 2. 23.
- Matt. 25. 47.
- Pfal. 49.
- Apoc. 20. 10.